

Montse Aguer **Directora del Centre d'Estudis Dalinians**

“Els joves tenen molt interès en Dalí, els fascina”

M

Montse Aguer (Figueres, 1963) és la directora del Centre d'Estudis Dalinians des del 2000. Va conèixer Dalí els últims anys de la seva vida

Reportatge

Dalí té molt futur, no es cansa de repetir l'entusiasta Montse Aguer, directora del Centre d'Estudis Dalinians de la Fundació Gala-Salvador Dalí. I té futur, emfatitza, perquè és un imant per a les noves generacions que, d'acord amb els seus interessos i sensibilitats, l'estan disfrutant, estudiant i interpretant de moltes i noves maneres. Vint-i-cinc anys després de la seva mort, Dalí viu una segona joventut. I continua obert a lectures i mirades insòlites. Vet aquí la grandesa del seu llegat.

Com ha canviat la percepció de Dalí aquests últims 25 anys?

Ha canviat absolutament. Hi han ajudat molt el centenari, l'escalfament del precentenari i les recents exposicions al Pompidou i al Reina Sofia. A Dalí se'l situa ja com un clàssic. Com un clàssic, en general ben considerat. Les implicacions polítiques o les declaracions més provocadores que va fer estan passant a segon terme, que és el que penso que ha de passar. Hem d'avaluar l'obra i el llegat que ens ha deixat independentment dels aspectes que ens puguin agradar més o menys.

Conclusió: la percepció de Dalí ha millorat.

Sí, molt. Avui se'l considera com ell volia ser considerat: com un pintor reconegut i, insisteixo, ja com un clàssic. De fet, aquestes últimes exposicions que han tingut tant d'èxit, molt més del que ens havíem imaginat, han abordat facetes innovadores, però el que més ha apreciat el públic és la pintura de Dalí. La gent anava a veure el Dalí pintor. Alguns visitants et deien: “Vull veure els olis perquè els he vist tan i tan reproduïts!” En Dalí, tan conegut popularment, hi ha aquest punt de fetisme, de voler veure l'obra real.

També ha canviat d'opinió aquella crítica tan esquerpa i contrària a Dalí?

La provocació de Dalí l'ha ajudat però també l'ha perjudicat molt. Sovint s'han agafat literalment afirmacions seves en les quals hi

El Teatre Museu en compleix 40

Més que commemorar l'aniversari de la mort de l'artista, cosa que no acostuma a fer, la Fundació Gala-Salvador Dalí té molta més il·lusió per celebrar els 40 anys del Teatre Museu de Figueres, que es va inaugurar el 28 de setembre del 1974. Enguany, s'organitzaran un parell o tres d'actes especials, de moment, sorpresa. De fet, la festa ja ha començat: aquest dilluns es va presentar en públic la nova obra que ha adquirit la institució, que des de principi dels anys noranta té entre les seves principals dèries anar ampliant

la col·lecció. Els fons propis s'han engegat ara amb una peça molt potent d'època surrealista: un oli sobre fusta de l'any 1933 titulat 'Carretó fantasma'. El cert és que el Teatre Museu Dalí no en pateix cap, de crisi, i viu un idil·li cada vegada més fort amb el públic. El 2013, va rebre prop d'1,34 milions de visitants, un 10% més que l'any anterior.

[Fotografia: Dalí pintant el sostre del Palau del Vent al museu figuerenc, el 1973. Autor: Melitó Casals 'Meli' / Fundació Gala-Salvador Dalí]

havia un punt de vista irònic important. Quan jo estava a la universitat no s'explicava Dalí. Pesava molt la seva implicació amb el règim, per bé que jo penso que no va ser tanta. Joaquim Molas, des del punt de vista literari, va ser el que el va reivindicar. Va costar molt, però ha anat canviant. Alguns d'aquells crítics han acabat reconeixent que tenien tabús amb Dalí i, sí, han rectificat. Això sí, naturalment, sempre matisen que hi ha una part de Dalí que no els interessa, que no la poden acceptar.

Les noves fornades de crítics s'han desempallegat d'aquests prejudicis?

Entenen la part provocadora com una creació més de Dalí. No la toquen amb to pejoratiu, sinó tot el contrari: amb to admiratiu. Les noves generacions s'acosten a Dalí amb molt interès pel que va representar de trencament i de modernitat en aquell moment. Els encanta l'univers que va crear i una idea, alhora molt duchampiana, que actualment persegueixen els artistes contemporanis: és l'espectador el que ha d'acabar l'obra. Avui, a Dalí, se l'aborda amb interès, respecte, curiositat i admiració.

Potser és que, sobretot a Catalunya, necessitàvem una mica de perspectiva per poder-lo entendre millor?

Necessitàvem que passés el temps per posar-lo a lloc i per saber captar la seva ironia. No sempre l'hem sabut interpretar bé. Hi sortim guanyant tots, no només Dalí. Com a país, també.

Arribarà el dia que se'l podrà valorar al marge del personatge?

Jo crec que no. El personatge és una creació més seva i l'hauré de tenir present sempre, amb la diferència que a partir d'ara anirà sumant en lloc de perjudicar-lo. Hi ha artistes contemporanis, que ens poden agradar o no, com Jeff Koons, als quals els agrada molt aquest aspecte de Dalí...

Els podem considerar els seus hereus?

Dalí pot deixar hereus intel·lectuals més que artístics, perquè el seu món era tan par-

ticular que és irreplicable. A la llarga, el mètode paranoico-crític, la seva autobiografia i els *50 secrets màgics per pintar* seran obres de referència que molts autors tindran en compte. Veig més difícil que la seva faceta pictòrica tingui ni hereus ni seguidors.

El Dalí pensador té futur...

Té camp per córrer, sí, i penso que serà decisiu en la futura evolució de la seva percepció. Millorarà més, n'estic segura. D'una banda, Dalí esdevindrà cada cop més clàssic, d'aquí a uns segles serà com un Velázquez d'ara. I de l'altra, s'apreciarà més la seva connexió amb la ciència i la seva curiositat i capacitat per saber descobrir els nous camins que anaven més enllà de la tela.

Per què no va venir a Barcelona l'exposició del Pompidou?

Era difícil per logística, perquè ja havia estat quatre mesos a París i quatre a Madrid, i

això és molt temps. Els museus ja no podien prestar més les seves obres. D'aquí a un cert temps, ja la farem, una gran exposició a Barcelona.

Quina?

A Barcelona s'haurà de fer amb un plantejament diferent, no podem fer el mateix de París o Madrid. Hi hem de pensar, i pensar-ho bé, tinc diverses idees. Una antològica pura i dura no té gaire sentit a Barcelona tenint Figueres. Hem de buscar elements més inèdits o llegir Dalí d'una altra manera, que és perfectament possible. Aquest Dalí és el que, algun dia, m'agradaria exposar a Barcelona.

Què falta per investigar de Dalí?

Tot i que hi ha hagut estudis darrerament, falta fer encara molta recerca del Dalí pensador, per la seva complexitat, també de Dalí i la ciència... i el Dalí més popular. Per

exemple, com es tradueix la seva influència en la publicitat, en la moda... Continuant t'adones que es van apropiant i van repetint les icones de Dalí.

Per exemple?

Fa poc, he vist publicada a la portada d'una revista una imatge de la cantant Lady Gaga amb un bigoti. Potser no és el bigoti de Dalí, però a mi m'hi fa pensar. Estaria bé plantejar-nos una continuació del projecte *Cultura de masses*. Vam arribar fins a l'any 2000, i hauríem de seguir estudiant què ha passat des de llavors fins a l'actualitat, perquè l'estela de Dalí continua i jo et diria que fins i tot està augmentant.

Dalí, un fenomen popular. Com s'ha de mantenir l'equilibri amb el rigor científic?

Això és el que intentem des de la fundació, i és molt i molt difícil. Si la seva popularitat ajuda a fer conèixer millor el Dalí artista, no hi ha cap problema. Sobretot, l'important és que no deixem d'estudiar mai el Dalí artista. I la veritat és que hi ha molt d'interès a estudiar-lo. Aquí al Centre d'Estudis Dalinians, ens vénen investigadors de tot el món. I són gent jove, cosa que a nosaltres ens fa moltíssima il·lusió perquè són el futur. Dalí atrau els joves. També ho veiem a les exposicions, i cada vegada n'hi van més. L'origen? No el sabem: potser perquè han vist aquesta portada de la Lady Gaga o potser per una reproducció dels rellotges tous. La qüestió és que hi van i el millor de tot és que et diuen que hi van perquè els interessa, perquè els fascina.

Com vostè deia al principi de l'entrevista, sobretot per les seves pintures...

A àmbit general, sí. Els estudiosos, en canvi, es decanten cada cop més pel seu pensament. Els encuroseix saber més coses d'aquest Dalí que es definia com una màquina de pensar.

I per què la gent no s'ha acabat d'enamorar de la literatura de Dalí?

Potser és un problema general, d'hàbits de lectura. Llegeix molt la gent avui? És un tema difícil. Però, vaja, es van revisant els escrits de Dalí, això deu voler dir que un interès sí que hi és. *La vida secreta* és un llibre cabdal de la literatura catalana, de lectura obligada. T'obre un univers diferent i molt potent. Des de la fundació, estem potenciant molt el Dalí escriptor.

Quins projectes de futur té la fundació?

Adquirir sempre que puguem. A més de les obres, estem comprant molta documentació: revistes, fotografies, catàlegs d'època, manuscrits... Volem ser el centre de referència del món. Ho som i ho volem ser més quant a riquesa bibliogràfica. És una de les obsessions del centre. I seguir internacionalitzant l'obra de Dalí amb exposicions temporals. En fem una cada any o cada dos anys. Ara estem pensant en una exposició al Brasil.

S'han plantejat la possibilitat d'obrir franquícies del museu a altres llocs?

Per ara, no. Actualment, la nostra línia de treball per difondre Dalí al món són les exposicions temporals. El que hagi de passar a llarg termini ja ho estudiarem.

No ho veu una idea escabellada, doncs...

No, no. *

Montse Aguer,
fa uns dies, al
Teatre Museu Dalí
de Figueres
JOAN SABATER